

Lønningsdag

En Idyl

Inde over Aasene staar Skoven og sover, hvid og ufornelig, hyllet overdaadig ind i blød, hvid Vintersne; kun hvor en Fugl har sat sig og rystet Sneen bort, stikker der en nøgen Gren frem, sort og skaldet og uhyggelig. De dybe Kløfter er ogsaa sneet til, og den jævne Lyng, og de nøgne blaa Klippeflader. Det slanke, cypresagtige Enebærtræ luder under et Bjærg af hvide Krystaller, og Slaanbusken modner langsomt sine Bær under Bolstrets milde Kulde.

Sneen ligger højt i de dybe Stenbrud under Aasen, Arbejderne maa skovle og trille den bort for at naa ind til Klippen. Og der hænger lange Istapper ned fra Granens Rødder, som stikker nøgne frem i Bruddets Overkant.

Og ned over Landet saa langt man kan øjne ligger der Sne, ned forbi Smaakrattet, ud over Engene hvor Drengene løber paa Skøjter, ind over Byvangen lige ned til Havet – der ligger en halv Mil borte, dækket af Drivis. Og Solen skinner paa det hele, saa mildt og blaalig hvidt, saa blegt og kraftesløst som en Gammelmons Smil.

I Havstokken ligger der en lille By. Den skylder Klippen sin Eksistens, og Husene vender mange smaa Ruder som aarvaagne Øjne ind mod Stenbruddet hvor Forsørgerne færdes. Jorden er mager, mest Sten; men selve Stenen bliver Brød og giver fra Uge til Uge hvad man bruger til at leve, stundom mindre, aldrig mere. Men som Regel slaar det lige til.

Den lille Bys Tage skinner røde gennem den hvide Sne. Rødt og hvidt – det kunde se ud som om man flagede for Fattigdommen.

Solen er ved at gaa ned langt inde, og det hvide Land

faar et let Rosenskar. Og fra hver Arne i Byen stiger der Røg – blaa Røg – lige i Vejret, som var Arnens simple Brænderoffer af Tang og Græstørv og Kogedning taget til Naade af de lunefulde Guder.

Kokasserne krummer sig, og Tangen knitrer, og Lørdagsilden flammer op, rede til at tage imod hvad Forsørgerne har købt paa Vejen hjem. Børnene stikker Ansigterne ind til Flammen, der glitrer i deres store Øjne og rindende Næser; Mødrene løber uroligt til og fra Køkkenvinduet. Nu svandt Solen, de – Forsørgerne – skulde allerede være under Vejs.

Vejen kan følges i sine Sigsaglinjer næsten helt op til Værket, men den vandrende Linje, der ved denne Tid af Dagen bugter sig ned ad den, hvor bliver den af? De skulde da vel ikke være faldet ind under Vejs? Gud forbyde det.

En og anden Kvinde folder sine Hænder i opdukkende Græmmelse eller udstøder en bitter Forbandelse, hist og her græder et Barn af Sult, saa det høres langt ud.

Arbejderne har set Solen gaa i Bjerge og Røgen stige op fra Hytterne; de har rømmet op og lagt Værktøjet til Side; nu staar de i smaa Klynger og venter paa Værkejer. Der lige henne paa Enden af Aasen ligger Hovedgaarden, derfra skal han komme. Fandens ogsaa, at man ikke kan faa sine surt erhvævede Skillinger i ordentlig Tid! Bare han ikke er rejst bort ligesom forleden Lørdag. – – –

Endelig kommer han, fulgt af sin store Hund. Han har Skindposen i Haanden, saa er der altsaa Penge paa Markedet i Dag! Om en god halv Time kan man være hjemme med Ugelønnen; det er ned ad Bakke, og med otte Kroner i Lommen bliver man let til Bens.

Værkejeren og hans Arbejdere gaar og maaler Ugens Arbejde op; Brosten, Skærver, Trappesten. Den store Mand skælder over en Favn Skærver, der ikke er lagt paa jævn Bund – det giver uærligt Maal, siger han. Svenske Anders tager imod Skændene med bøjet Hode og haaber paa den Maade at slippe nogenlunde skadesløst fra sit uheldige lille

Knøb; for nu har Værkejeren jo Ret til at anvende Skøn i Stedet for det ærlige, redelige Favnamaal.

Værkejeren ser grundende paa ham: „Naa, ja ja – lad det gaa for den Gang. Jeg ryger vel ikke af Pinden for de Par Skilling du kan snyde mig for, Anders,“ siger han godmodigt og begynder at aabne for Posen.

Der klinger Bjælder hen over Aasen, og en lille Slæde med en kraftig Hest for kommer susende ad Vejen fra Hovedgaarden. En flot Fyr i Pels – Værkejerens Søn – springer ud af Slæden og kommer hen til dem.

„Vil du med ind til Byen, Far? Stort Lhombreparti paa Hotellet.“

„Har ikke Raad i Aften,“ svarer Værkejeren.

Sønnen peger med Støvlesnuden mod Skindposen, men Værkejeren ryster paa Hodet og ser rundt paa sine Arbejdere.

„Aa Sludder, Gamle, Arbejderne venter til Mandag! Der er Mønt at tjene i Aften: Slagteren, du – allerede lidt anløben; og en ganske ny Mand – Grosserer. Du maa sku have Revanche paa den Slagter.“

Værkejeren staar et Øjeblik tvivlrædig. Saa stikker han Haanden i Posen for at betale den første Mand, men fanger i det samme den næsten truende Ængstelighed, hvormed alle Øjne hviler paa ham. Og pludselig sætter han et barsk Ansigt op og siger: „Vi venter med at gøre op til paa Mandag, Folkens.“ Og han skræver ind til Sønnen i Slæden, der farer klingende op mod Hovedgaarden igen.

Den lange Arbejdersække bevæger sig ned ad Landevejens Sigsaglinjer, ned mod Husene ved Havet hvor nu Lysene skinner. Skikkelse efter Skikkelse snegler sig frem, ludende og trætte, som triste Illustrationer til den Sætning, at Gangen er en stadig afbrudt Falden.

Der er Bjældeklang igen bag dem, som hurtigt kommer nærmere; Værkejerens store Hund halser forbi. En for en blotter de sløvt og majsommeligt Hodet, endnu før Slæden kommer paa Siden af dem – de kender Herren paa Hundens

Og én for én retter de sig langsomt igen, bedækker Hodet og sender et træt og ligegyldigt Blik efter Slæden, der kører frem som i et Spalier af graa, bøjede Nakker. Kun den nederste i Rækken, han der gaar forrest, gør ikke Mine til at blotte Hodet.

„Han er en Krakiler,“ siger Værkejeren til sin Søn. „Han hører til disse hersens Socialister, som de har saa mange afovre. Men han faar sin Afsked en af Dagene – saa snart vi kan undvære ham.“

Men Sønnen griber Pisken, slaar et lystigt Smæld over Arbejderens Hode og klipper med Snærten Huen af ham, saa den triller i Grøften.